

198. Karl XI:s resolution på städernas besvär angående afskaffande af privilegierade kompanier och monopoler samt tillsättande af särskild rätt vid förefallande klagomål mot tullbetjände och tullarrendatorer etc. Stockholm den 3 december 1680.

Original på papper i Stockholms rådhusarkiv: *Kongl. bref till magistraten i original II.* — Sigill (se under N:o 143) under konungens namnteckning. Tryckt i *Stiermans Riksdagars beslut II*, sid. 1860.

K. M:ts nådige resolution och förklaring öfver the allmänne besvärspunkter, som samptelige städernes fullmäktige vidh denne nu väl öfverståndne riksdagh underdånigst föredragit och inleffererat hafva, gifven i Stockholm den 3 december år 1680.

K. M:t hafver medh nåder intagit dess trogne undersåthares af borgerskapets underdånigst på denne riksdagh i gemen anförde besvärspunkter och angelägenheter och effter sakernes beskaffenhet sikh deröfver nådigst förklarar som fölier:

§ 1. Om hofrätterna.

2. Efftersom den underdånige begiäran, som städerne samtligan giöra, att k. M:t må anbefalla dess hofrätter medh de mål och ärenden sikh ei befatta, som städernes enskilte privilegier, constitutioner och ordningar angå och k. M:ts dijudication allena lemna böra, finnes för detta vara besvarat medh en k. M:ts resolution daterat Stockholm den 10 *julii* år 1660 på den anledning, som Stockholms stadz fullmäktige till riksdagen i Giötheborg uthi dess stads besvärspunkter gifvit hade, ty hafver k. M:t bemälte resolution ånyo öfversett och skiärskådat och, effter han befinnes vara väl grundat och författat och de andre k. M:ts collegier så väl som hofrätterne comprehenderar, densamma hermedh förnya och bekräfta velat.

3. Efftersom de städer, som hafva adels- och frälsemän till præsidenter och borgmestare, hvilka föra ordet och præsidium på rådhusen, i anseende till det ringa förtroende de öfrige stadzens ledamöter till dem hafve för ståndens åtskillige interessen skull, underdånigst begiära, att desamme må medh andra goda tienster förses och magistraten deres frie val tillåtas vidh borgmestare och rådmäns tillsättiande, thy lofvar k. M:t hermedh att nådigst vilia

befordra ofvanbemälte præsidenter och borgmestare derifrån till andra anständige tienster, när dertill någon öpning gifves, såsom och att handhafva städerne vidh ett fritt val uthi borgmestare och rådmäns tillsättiande, så vida dem effter lagh och privilegier tillkommer, konungens mäns rätt ochså effter lagh förbehållen.

4. K. M:ts nådige vilie är, att i fall någre städer medh special-privilegier voro försedde till förvaltningen af kyrkiornes medel, kyrkiövårders, capellaners, scholemestares och collegers tillsättiande, de samma vidh sådane privilegier och vanlige rättigheter, så vida de dem hafva och opvisa kunna, må blifva handhafde, in till dess kyrkioordningen behörigen är öfversedd och vedertagen.

5. Emedan k. M:t förspörier, huruledes dess trogne undersåthare och borgerskap, så i gemen och samptligen så väl som någre städer serdeles och i synnerhet, nu åther och inständigt åstunda och begiära hvadh de angående de priviligerade compagniers och monopoliers afskaffande vidh förrige åtskillige riksdagar underdånigst sökt hafva, så hafver k. M:t ändteligen heller velat sättia afsides de många skiäl och orsaker, som hade kunnat inråda k. M:t till compagniernes bibehållande, än att undandraga sigh för städernes så väl som de andre ständers enhällige och itererade begiäran och fördenskull hermedh beviliat, att the priviligerade compagnier och monopolier skole blifva medh alle dess privilegier och rättigheter afskaffade och uphäfne, dock ännu niuta någon tidh effter deras contract och till deras varors föryttrande, hvarom k. M:t ett serdeles placat forderligast publicerandes varder. Men hvadh den begiärade helfriheten anbelangar på svänkska värbare cofferdieskepp, så vill k. M:t medh dess tillåtande ännu låta anstå för den afsaknadh skull, som eliest skulle förorsakas uthi tullinkomsterne, hälst emedan de medel, hvilka bestå i den åtskillnaden, som är emellan helfriheten och halffriheten uthi tullen och nu af helfrihetens uphörande inkomma, äro på vissa år förordnade till örlogskepps byggiande, riket till hägn och försvar. Eliest vill k. M:t vara betänkt på tiänlige förslagh medh convoyares inrättande och andre medel, som till navigationens till Portugal och salthandelns förfrämiande medh svenske halffrie skepp må finnas anständige.

6. Huruvida lille tullens och accisens arendatorer må afskaffas och i stellet visse tullnärare förordnas, vill k. M:t sigh förbehålla att lämpa effter orternes beskaffenhet. Men i gemen att förekomma så väl arendatorers som tullnärers egennyttigheter och de procedurer, hvaröfver städerne klaga, vill k. M:t conformt medh 1664 års reso-

lution¹ förordnat hafva, att emedan de klagemål, som kunde förefalla emot tullbetiänte eller arendatorer, icke altidh meritera den mödan att dragas ifrån långväga orter till kongliga cammarcollegium och likvist tiäna vara remedierade och de brätzlige medh straff afnöpste, dock ofta skall hända, att hvarken landzhöfdingen eller borgmestare och råd h kunna sikh dermedh befatta, dem som orätt tillfogas icke till ringa skada och afbräck, dy skall, då sådane *casus* förekomma, landzhöfdingen eller i hans frånvaru befallningsmannen der *in loco* eller hvem som landzhöfdingen dertill förordnandes varder tillika medh inspectoren, tullnären eller arendatoren (så frampt öfver dem sielfve klagemålet icke anställles, då någon i deras ställe måste förordnas) och någre flere beskedelige män formera en rätt och noga inquirera, hvaruthi felet sticker, så och saken afhielpa, så vida dem tillstår. Men befinnes hon af större vikt, att de icke skulle kunna sikh deröfver endteligen resolvera, då bör den k. M:ts cammarcollegio vederbörligen communiceras och dess utslag inhämtas. Att någon af borgaremedelet sielfve må vara så när som andre till att arendera eller förvalta lille tullen, vill k. M:t nådigst efterlåta, allenast de sättia borgen för betalningen och eliest inthet underslef och ingrep uthi k. M:ts tull derigenom efftertraktas och practiceras, så och k. M:ts intrader icke missbrukas till k. M:ts och andres af borgerskapets förfång och nadel. När detta, som ofvanbemält, i akt tages, förmodar k. M:t de infallande oredor kunna nogsampt förekommas, afskaffas och rättas.

§ 7. Om den af adelsmän och arrendatorer på adliga sätesgårdar bedrifna olaga handeln med oxar.

8. Den förordning, som giord är medh tullens erläggande vidh Afvesta för kopparen, finner k. M:t betänkeligit att förändra för den afsaknadh och förlust, som k. M:t försport hafver på koppartullen, då den vidh utskiepningen betalas och igenom allehanda underslef försnillas. Eliest förmodar k. M:t, att den afsaknadh, som kiöpmännen kunde taga af tullpenningarnes förskått, dem de eliest ei behöfde afläggia, förr än då kopparen utskieppas, förmedelst sex månaders interesse skall vara nöijaktigt ersatt.

§ 9. Om »spikslagningen». — § 10. Om införande af Stockholms auktionskammarrordning i andra städer.

11. Efftersom de traffiquerande sikh besvära öfver den korta termin, som dem till liggedar är förordnat, i det de innan tre

¹ Se No 153, mom. 16.

dagar sedan skeppets inkomst måste angifva och förtulla deras godz, hvilket under tiden för facturernes utheblifvande eller andre infallande händelser faller dem omöijeligit, thy vill k. M. på sådant sätt, som dem för detta tre dagar, nu en termin af sex söknedagar förinna medh alfvarligh åtvarning dherhos att ju inthet betiäna sigh af sådan nådigst förundt prolongation till onödige drögsmål eller någre underslefs föröfvande, hvilket vederbörande hafve sigh hörsamligen att effterrätta.

§ 12. Om afhjälpande af bristen på kopparplåtar och skiljemynt samt af förändringarna i myntets valör. — § 13. Om tobakskompaniet. — § 14. Om afskaffande af de under kriget påbudna inkvarteringarna. — § 15. Om järnvräkeriet i Bergslagen; vissa deputerade skola tillsättas. — §§ 16—17. Om finska, öster- och västerbottniska städer.

18. Såsom k. M. hafver för detta på riksdagen i Halmstadh år 1678 förklarad, att städernes enskilte medel ei böra till andre tarfver tillgripas,¹ altså förklarar och nu k. M. att vilia sådant nådigst ihugkomma, der en eller annat något förslagh, som städerna synas befara, till den ändan förebringa vill, efftersom k. M. gierna ser, att hvadh medel som medh dess tillåtelse till societetens maintien, gode ordningars bibehållande sampt publique byggnings upförande är sammanbrakt må ochså till de förordnade bruk och nyttigheter användas. Hvarvidh k. M. vill och erindrat och i nåder befallat hafva, det städerna medh riktige räkningar öfver deras inkomster och utgifter till vederbörande årligen må inkomma.

§ 19. Om inlösningsrättighet till vissa skattehemman. — § 20. Om lättnader i tullen för vara, som ej kan i landet tillverkas; borgerskapet skall på sådana varor uppsätta en särskild specifikation.

21. Att de, som sine värbare cofferdieskiepp till chronans tienst i varande krichstidh uplätet hafva, må erhålla derföre en riktigh liquidation och betalning, är skiäligt och medh k. M:ts nådige vilie aldeles enigt. Fördenskull vill k. M:t hermedh dess cammarcollegio hafva anbefallat att medh forderligaste liquidera medh vederbörande och i liquidationen en skiäligh och rättvis värdering på deras skiepp giälla låta såsom och på det möijeligaste och forderligaste låta dem undfå en virklich betalning.

§ 22. Om kopparslagarne. — § 23. Om navigation och handel i Halland och Bohuslän.

¹ Se N:o 185, mom. 4.

24. K. M:t förmenar, att uthi åtskillige för detta giorde förordningar och gifne resolutioner lærer nogsampt finnas, huruvida som de, hvilka uthom borgerskapet äga hus och jord i städerne, skole vara underkastade borgerligh tunga, thy vill k. M:t låta bero dervidh och till vederbörande gouverneurer och landzhöfdingar de *casus* hafva remitterat, som å en och annan ort kunde förekomma att klagas. Hwadh anbelangar den begiäran, att chronones betiänte för sine gårdar så väl som andre invånare må giöra till kyrkio- och prästegårdzbyggningar och andre publique värk den hielp, som vedertarfs, så är k. M:ts nådige vilie, att dermedh må hädaneffter så förhållas, som för detta har varit vanligt.

K. M:t förblifver uthi det öfrige samptlige städerne och dess utskickade fullmäktige medh konglig ynnest altidh väl bevågen. *Actum ut supra.*

Carolus.

Samuel Månsson.

199. Karl XI:s öppna bref angående tullfriheten i riket. Kungsör den 17 januari 1681.

Riksregistraturet 1681, jan.—febr., fol. 198—199.¹ Tryckt i *Stiernmans Commerceförordningar* IV, sid. 308.

Öpet bref för dhe svänske traffiqverande at niuta den svänske halfve tullfriheten på uthgående och inkommande varur.

Vi Carl etc. giöre vitterligit, emedan vi af vårt cammarcollegii den 11 *hujus* inkombne berättelse förnimme, dhet våre trogne undersåthare med en tämmelig qvantitet skep och farkoster skole vara försedde, så att dhe handelen utan fremmandes befrachtande bestrida kunna, altså hafve vi till at så mycket mera befrämja våre trogne undersåtares handel och navigation i nåder godtfunnit och

¹ En härifrån föga afvikande afskrift i bergskollegii arkiv: *Stockholms stads privilegier* (riksarkivet).

resolverat, at alle skepp och farkoster lika af hvad drächtighet och storlek the vara kunna, sedan the på våre tullcontoir vederbörligen bevist sig vara svänske undersåtare tillhörige, skole hedanefter niuta den svänske halfve friheten i tullen på uthgående och inkommande varur, undantagandes saltet, hvarpå dhe den hele monterade skepsfriheten, oachtad på hvad skepp dhet införes, åtniutas och bestås. Och på dhet våre undersåtares navigation så mycket bättre måtte kunna befordras, iemväl at skepstimmeragen här i landet cultiveres, ty hafvom vi nådigst velat förinna alle våre trogne undersåtare lika frihet i tullen på alle farkoster af furu, dhe vari sig små eller store, allenest dhe på carvel opslagne och bygde äre, lembnandes likväl våre trogne undersåtare 8 års tid och rådrum at betiäna sig af dhe farkoster, som dhe för deras egne medel utom landz kiöpt, medh lika vilkor i tullen, som the härtill dags derpå niutit, men efter bemälte 8 års förlopp skall ingen farkost, vari sig furu eller ek, niuta den svänske tullfriheten, som icke bevises vara bygd her hemma i riket eller derunder lydande provincier aldeles på sätt och vis som bemält är. Och ehuruväl vi gerna vore benägne att aldeles ophäfva dhe friheter, som dhe fremmande skeppen härtill dags niutit, likväl moste vi efter moget öfverleggiande stadna i dhe tanckar att förinna dhem densamma frihet, doch allenast på saltet och grofve kläden anten dhe af svänske eller fremmande befrachtade äre, helst emedan dhe varurne vid krigstider och hvarjehanda tillfällen äre för vårt landh dhe omisteligaste och nödigste, och på dhet våre egne således måge hafva någon förmån på deres skepp och farkoster at hugna sig af, varandes vi i nåder benägne at framdeles, när vi förmärkie, att våre trogne undersåtares handel och skepsbygnadh vidare tilltager och förkofras, at förinna dhem större friheter och vilkor, änn dhe någonsin tillförenne åtniutit. Här alle, som vederbör etc. Till yttermera visso etc.

Carolus.

H. Hoghusen.

200. Karl XI:s resolution på stadens besvär rörande utländska köpmäns rätt att uppehålla sig i riket, undertryckande af olaga handel etc. Kungsör den 26 februari 1681.

Original på papper i Stockholms rådhusarkiv: *Kongl. bref till magistraten i original II.* — Sigill (se under N:o 143) under konungens namnteckning. § 17 tryckt i *Stiernmans Commerceförordningar IV*, sid. 320.

K. M:ts nådige resolution och förklaring öfver the underdånigste besvärspunkter, hvilka fullmäktigerne uthi residensstaden Stockholm, de erlige och förståndige justitiæborgmästaren Olaus Thegner, stadzsecreteraren Daniel Cameen, rådmannen Morten Bunge och Michael Törne samt handelsmännen dersammastädes Hans Melcher Drencher och Olof Hansson Törne, uppå bemälte stads vägnar vidh sist väl öfverståndne riksdagh inleffererat hafva, gifven i Kungsör den 26 februari år 1681.

1. Ehuru väl handelsordinantzierne af år 1617 och år 1673 innehålla, att ingen fremmande må hafva makt öfver två månader om året uthi k. M:ts städer sigh uppehålla, sitt godz och varur att utbringa, med mindre densamma vill sedan afläggia borgareedh och draga stadzens tunga, så hafver man dock igenom sielfve erfarenheten befunnit, att förmedelst tidernas förändring i anseende till commerciens flor och andre publique nyttigheter sådant ei har kunnat så aldeles effterlefas och värkstellas, hvarföre k. M:t och så nu finner godt att låta den begiäran, som borgerskapet underdånigst gör, att fremmande icke må tillstädias öfver de i ordinantzierne föreskrifne liggiedagar sigh i riket uppehålla, framdeles nogare öfverläggias och imedlertidh låta bero vidh den resolution, som år 1650 den 15 juni herom finnes vara gifven, allenast befallas herhos vederbörande att hafva en flitigh upsikt, att sådane fremmande i det öfrige Sveriges lagh och handelsordinantzier behörigen effterlefva.

2. Endock det kan vara adelen och chronones betiänte uthom borgareståndet tillåtet att handla på sådant sätt, som adelens privilegier, handelsordinantzien af år 1673 och andra resolutioner innehålla, så tillåtes dock inthet, att någon under hvariehanda *privilegio* eller tittel må bruka underslef emot lagh och de förord-

ningar och stadgar, som öfver handeln gjorde äro. Fördenskull skall ei eller någon under tittel af commissarius, factor eller annan slik character, öfver hvilka borgerskapet klaga, understå sigh att drifva understucken handel medh fremmandes godz, borgerskapet till förfång och skada, hvilket k. M:t vill alfvarligen hafva förbudet och hermedh förordnat, att sådane personer skole edeligen förobligeras sigh ifrån slike underslef afhålla och att honom, som det icke vill eller kan præstera, skall handeln förbiudas. Så skola och desse lika medh andre borgare draga alle *onera realia* till stadzens bästa, varandes allenast för de besvär fri, medh hvilka sielfve personerne belastas.

3. Hwadh kopparhandelen angår, som rentmestaren Sneckenberg klagas drifva borgerskapet till men i deras näring, så är k. M:ts nådige vilie, att borgerskapet må handhafvas vidh 1664 års generalresolution art. 4 och att ofvanbemälte rentmestare densamma och skall effterlefva.

4. Såsom den personen, hvilken af k. M:ts cammarcollegio är tillsatt att räkna järnstängren i store järnvågen, åtniuter sin ordinarie lön, så är honom ingen rättighet gifven att taga någon penning för de zedlar han utgifver, hvarföre vill och k. M:t hermedh alfvarligen hafva förbudet sådane egenvillige pålagor och dess cammarcollegio anbefallat att hafva inseende derpå och medh behörigh animadversion sådant rätta.

5. Ehuruväl Stockholms stadz begiäran att niuta samma rättighet till att taga last i upstäderna vidh Mälaren medh deras farkoster, som upstädzboerne niuta i Stockholm, synes ei obilligh, så vill k. M:t likvist, att vederbörande städer må först deröfver höras. Fördenskull skall öfverståthållaren i Stockholm medh vederbörande landzhöfdingar deröfver correspondera och hvars och ens stadz dervedh verserande angelägenhet och för detta hafde rättigheter erfara samt tillse, huruvida städerna sin emellan må kunna sigh herom förena, hvaröfver de medh en underdånigh berättelse till k. M:ts vidare nådige utslag måge inkomma.

6. Effter k. M:ts intention är, att manufacturen medh allehanda svärds klingors tillvärkande må här i landet tilltaga och förmeras, och vederbörande, som derpå äre privilegierade, åligger att tillarbete dem af de arter, godheter och myckenhet, som fordras, thy kan ei någon lindring i tullen på främmande klingor tillåtas.

7. Emedan den resolutionen, som gafs i Giötheborg år 1660 angående förskoningen på lille tullen för de manufacturer, som

in rudi materia tullen erlagt hade¹, var allenast gifven på behageligh tidh och till vidare öfverseende, samma resolution ei eller är practicerad och värksteld vorden för underslef och andre orsakers skull, thy kunna ei eller spårrmakarne villfaras uthi deras underdånigste ansökning att blifva för lilla tullen befriade på deras manufactur, då de den till marknader införa.

8. Såsom k. M:t hafver för detta år 1677 den 3 *januarii* och år 1678 den 2 *martii*² nådigst resolverat, att bagareembetet skall blifva handhaftt vidh dess privilegier emot andras intrång uthi brödz bakande och införande till salu, så vill k. M:t bemälte resolutioner hermedh än ytterligare nådigst bekräftat och fördenskuil alfvarligen befallat hafva, att ingen eho den och må vara skall understå sikh att giöra deremot bemälte embete till men och intrång.

9. Såsom store siötullen på knappnålar är allaredan högre satt än den varan här af embetet försälies, altså synes den ei högre kunna stellas, men så skola tullbetiänte hafva en flitigare upsikt, att den varan ei oförtullad ifrån fremmande orter må insmygas. Detsamma skall och tagas i akt medh tullen på knifvar, som ifrån främmande land införas.

10. Samma beskaffenhet har det också medh rå hudar, hvilkas utförsel nogsampt synes förbudad förmedelst en högh tull, hvarföre och tullbetiänte i detta så väl som det föregående åliggia skall att gifva flitigh akt, det inge må oförtullade utpracticeras.

11. K. M:t gillar och bekräfttar i nåder den förordning, som år 1670 den 22 *julii* är giord på Stockholms rådhus, att ingen borgare uthom kanngiutareembetet eller fremmande skall fördrista sikh att hafva något ten på sine gatubodzfönster uthi deras hus eller bodar och det annars än vidh hela och halfva dusin försälia vidh tenets confiscation och straff tillgiörandes den som dermedh beträdd varder.

12. Uppå tnnnebindarenes underdånige begiäran vill k. M:t nådigst hermedh resolverat hafva, att ingen, som här sikh partivis tillhandlat hafver klappholtz, må det åter till andra orter försända, förr än tunnbindareembetet här är anpræsenterat vordet det att köpa; dock skall bemälte embete derigenom ei tillstädias att föreskrifva sökiaren hvadh pris dem behagar.

¹ Se N:o 142.

² Se N:o 186.

13. K. M:t vill nådigst tillåtet hafva, det stadzens fiskiare må så i chronones fiskievattn kring Stockholm som stadsens fiskia, så vida dem det af förrige gamble privilegier och friheter har varit tillåtet, så att de må dermedh bruka sin näring och handtering uthan något hinder.

14. Såsom k. M:t hafver låtet under sitt kungelige namn författa och utgå en allmän embetes ordning och skrå, så är och k. M:ts nådige vilie och befallning, att alle embeten skole densamma icke allenast i gemen effterlefva, uthan och hvart och ett embete särskilt ställa sigh det till effterrättelse, som uthi slutet af ofvanbemälte allmänne skrå föreskrifves. Fördenskull der något embete hafver för detta utvärkat sigh confirmation på dess gamla skrå eller hereffter utvärkandes varder, så kan eller bör sådan confirmation ei annorlunda förstås, än så vida de gamble ordningarne ei löpa emot ofvanbemälte k. M:ts egen och senare generalskrå, den k. M:t vill, som ofvanbemält, det alle handtvärksembeten må effterlefva. Men der något vidare skulle behöfvas till embetens fördel och flor, så vill k. M:t, det vederbörande, som öfver embetessakerne hafva att beställa, må det öfverläggia och k. M:t i underdånighet föredraga.

15. K. M:t gillar nådigst det tilbudh, som svarfvareembetet här i staden gör, att förena sigh medh mestarene af samma embete i andra städer här i riket till att antaga och befodra hvars annars folk och läredrängiar, dock att det må skie conformt medh k. M:ts allmänne skrå. Fördenskull är k. M:ts nådige vilie, att borgmestare och rådih i städerna må sådant forfodra.

16. Emedan k. M:t hafver i dess samptlige städerna gifne allmänne resolution låfvat en commission uthöfver mynteväsendet, thy skall denna stadz begiäran om tålföresstyckernes rätta pris under densamma och komma i behörigh consideration.

17. Såsom k. M:t hafver för detta befunnit dess commerciecollegii resolution af den 20 *augusti* år 1673 om sadelmakare och remsnidareembetens combination under ett skrå grundat på gode skiäl och motiver, fördenskull k. M:t den och har aldeles bekräftat, thy är än ytterligare hermedh k. M:ts nådige vilie och befallning, att dervidh skall bero och att vederbörande skole sigh hörsamligen dereffter rätta.

18. Efftersom k. M:t ei kan vidh tiden undbära de inqvarteringar, på hvilka borgerskapet i underdånighet begiära lindring, så är dess nådige vilie, att vederbörande, som dem åtniuta, skole sigh

benöija medh sådane husrum, som borgerskapet kunna skiäligen inrymma, eller och att de må förena sigh sin emellan på det billigaste.

19. Att executionen må effter stadgan uthan anseende öfvergå alle, som rättmäteligen skyldige äre och vägra sigh betala, är i sigh sielfft lagligt och rätt och fördenskull också medh k. M:ts nådige vilie aldeles enigt.

20. Såsom den saken emellan gamle tiärucompagniets directeurer och participanterne har varit för detta remitterat till k. M:ts commerciecollegium och bemälte collegium hafver befunnit, att compagniets böcker borde först och främst förfärdigas, till hvilken ände och visse personer dertill hafva varit förordnade, thy är k. M:ts nådige vilie, att sådane böcker må fordensamligast fullbordas och att directeurerne, hvilkom den omsorgen åliggia vill, må deruppå drifva och herr öfverståhållaren participanternes begiäran i det fallet förfordra, hvareffter bemälte directeurer och participanter må sedan antingen sin emellan förenas eller och underkasta sigh ordinarie lagh och domb.

21. Ehuruval vidh de inbördes successionspacter, som äkta personer i fölie af k. M:ts resolution af år 1669 sin emellan giöra, ofta den *casus* kan tilldraga, att den aflednes släkt gör något inspråk och saken råkar under process och att då till vederbörandens säkerhet och domarens effterrättelse kunde fordras ett riktigt inventarium på egendomen, så finner k. M:t likvist betänkeligit att i gemen statuera, att inventarium bör skie, så ofta något inspråk händer giöras, efftersom k. M:t fast mera vill låta ankomma på domaren att skiärskåda de skiäl och omständigheter, som vidh hvar och en sak i synnerhet kunna blifva anförde, hvilken deraf bäst lærer kunna pröfva och dömma, huruvida inventeringen må påläggias eller ei, på det att det icke må stå i hvar och ens makt effter eget behagh och under hvariehanda prætext att tvinga den andra att låta offentligen upteckna och kungiöra all sin egendomb.

K. M:t förblifver i det öfrige staden sampt dess fullmäktige medh konglig ynnest altidh väl bevågen. *Actum ut supra.*

Carolus.

Samuel Månsson.

201. Karl XI:s resolution på Stockholms borgerskaps begäran att få begrafva sina döda utan "processer på gatan". Kungsör den 27 februari 1681.

Original på papper i Stockholms rådhusarkiv: *Kongl. bref till magistraten i original VI*. Resolutionen tecknad på baksidan af borgmästares och råds i ärendet till k. M:t ingifna skrifvelse. På samma sida antecknad. *K. M:t resolution om begrafningar inl. och opläst d. 2 martii 1681*. Tryckt i *Stiernmans Commerceförordningar IV*, sid. 321.

Såsom bårgmestare och råd h. k. M:t en underdånig ansökning giort hafver, att dhe så väl som bårgareståndet darsammestedes måge obehindrat få låta i kyrckian, där likpredikan sker, utan någre processer på gatan deras dödes lik begrafva äfvensom ridderskapet och adelen är vordet bevilliat, altså och emedan k. M:t sådan deras underdånige ansökningh befinner aldeles skiäligh, och till rödiande af både onödige omkostningar så väl som tidzspilla, hvilke för detta hafve varit inritade, ty hafver k. M:t och den i äfvanbemälte måtto för detta ridderskapet och adelen förundte friheten medh deras dödes likes begrafningar utan process uppå bårgmestare och råd h. k. M:t och det bårgerlige ståndet i Stockholm nådeligen velat extendera, så att dhe, som det behaga, till föllie deraf deras lik utan någon process måge jordsettia. *Datum Kongsör den 27 februarii anno 1681.*

Upå k. M:ts nådigste befalning

H. Hoghusen.

202. Karl XI:s bref med ytterligare bekräftelse på stadens inkomster och förnyad förhöjning af dess tolag. Kungsör den 3 maj 1681.

Original på papper i Stockholms rådhusarkiv: *Diverse konungabref* (det otydligt skrifna årtalet har felaktigt lästs som 1687, hvarför brefvet blifvit inbundet bland detta års skrifvelser). — Sigill (se under N:o 143) under konungens namnteckning.

Vi Carl medh Gudz nådhe Sveriges, Göthes och Vendes konung, storförste till Finland, hertig uti Skåne, Estland, Lifland, Carelen,

Bremen, Verden, Stettin-Pommern, Cassuben och Venden, förste till Rügen, herre öfver Ingermanland och Wissmar, så och pfaltz-grefve vid Rhein i Beijern, till Jülich, Clewe och Bergen hertig etc. giöre vitterligt, at såsom oss magistraten i Stockholm i underdånighet föredragit hafver, huruledes intraderne för vår residentz-stadh Stockholm nu, sedan dhe revenuer, hvilke dhensamma tillika med dhe andre siö- och stapelstäderna här i riket af tolagen för detta hafva hafft, vid senaste 1680 års riksdagh till oss och chronan samt statens sublevation äre lagde vordne, myckit vore förminskadhe, och vi nåder gerna benägne äre på alt giörligit sätt stadhen åter således at soulagera och understödia, at dhensamma till sitt gemene väsende så i bygningar som hus, broer och andre nödvändigheter må blifva conserverad och vid macht hållen, altså hafve vi och på dhen underdånige ansökningen, som hos oss dherom giord är, hermedh och i krafft af dhetta vårt öpne bref nådeligen velat icke allenast confirmera, bekreffta och stadhfesta stadhen dhe öfrige dhess härtill haffde inkomster, dhet vare sigh dhess andel i accis-, bro-, last- och stempellpenningar samt dhet augment af en quart *procento* på stadzens tolaga, hvarmedh vi stadhen förmedelst vårt öpne bref af dhen 24 *martii* 1680¹ benåda månde, eller elliest dhet staden kunde vara förlänt utan och af en special nådhigh omvårdnad för stadzens uprethållande och i nådigst anseende till dhen anledning, som våre trogne undersåthare borgerskapet här i stadhen sielfve dhertill gifvit hafve, bevillia, förunna och effterlåtha merbemälte vår stadh Stockholm häreffter och alt framgent at upbära af inkommande varur tre quart *procento* och af dhe uthgående en quart mera än dhet härtill vanligt har varit och dhet så myckit heller som våre egne undersåthare sielfve sig godvilligen dhertill förklarar hafva och dhe fremmande traffiquerande dheröfver så myckit mindre sig kunna besvära, som dhe i dhet fallet intet bättre conditioner eller större förmåner sig kunna förventa än våre egne undersåthare åthniuta. Vi biude och befalle fördhenskull alle, som vederböre och för vår skuldh vele och skole giöra och låtha, at dhe stella sig dhenne vår nådige förordning till hörsam rettelse, låtandes bemälte stadhen Stockholm icke allenast ofvansagde 1680 förunte en quarts augment med dhe öfrige ofvanbemälte dhess af oss härigenom confirmerade rättigheter och inkomster uthan och dhesse nu bevilliade tre quart för inkommande och en quart för uthgående till tolaga hereffter utan hinder upbära och åthniuta, icke giörandes

¹ Se N:o 193.

merbemälte stadh häremoth men eller förfång i någon måtto. Till yttermera visso hafve vi dhetta med egen handh underskrifvit och vårt kongl. secret bekreffta låtit. Datum Kongsör dhen 3 maii anno 1681.

Carolus.

H. Hoghusen.

203. Karl XI:s resolution angående stadens gamla privilegium med afseende på anskaffandet af båtsmän. Svartsjö den 23 maj 1681.

Original på papper i Stockholms rådhusarkiv: *Diverse konungabref*. — Sigill (se under N:o 143) under konungens namnteckning.

K. M:tz nådigste resolution gifven dess trogne undersåthare, borgmestare och råd samt borgerskapet i Stockholm, angående båtsmanshollet uppå Svartsjö slott den 23 maii anno 1681.

Ehuruväl k. M:t för någon tidh sedan förordnat hafver, att visse rother vidh båtsmanshollet i Stockholm inrättas skulle till at derigenom ärholla så mycken bättre och säkrare richtighet på dugeligit manskap vidh en eller annan påkommande hendelse, men som k. M:t sedermera i underdånighet är berättat vordet, att borgerskapet i berörde residencestadh framför andre städer uthi riket i dhet fallet af ålder och urminnes tider den frihet och förmonn ägdt och åthniutit hafva, att dhe uthan roteringh altidh hafva sammanbracht så många båtsmän som vederbordt, ty har och k. M:t uppå magistratens underdånigst gjorde remonstration tagit saken uthi närmare öfvervägan och betänkiande och icke allenast skiäligt uthan och till borgerskapetz bästa och förnöijelse i giemen nödigt ärachtat hermedh at trygga och stadfästa borgerskapet i Stockholm vidh förberörde dess i så måtto af ålder och forna tider åthnutne vilkor och frihet, helst emädan k. M:t den underdånige försäkringh görs och gifves, att hvarcken i talet eller ett tidigt och richtigt anskaffande af dhe båtsmän, som staden åligger att uthgiöra, skall något manquera. *Actum ut supra*.

Carolus.

E. Lindschöld.

204. Karl XI:s bref till öfverståthållaren angående vakternas i staden rättighet att nedskjuta orosstiftare. Stockholm den 26 juni 1682.

Afskrift i Stockholms rådhusarkiv: *Diverse konungabref.*

Carl medh Gudz nåde etc. etc. etc. Vår synnerlige ynnest och nådige benägenhet medh Gudh altzmechtig, troman, rådh och öfverståthollare. Emedhan stundom händer, at dhe här i Stockholm satte vachter blifva öfverfallne och angrepne, som nu nyligen medh stadzvachten skiedt är, och sådant rörer vår macht och höghet, af hvilcken alle slike vachter hafva både sit välde och sin tryghet, alt derföre på det sådan otillbörlighet och obetencksamhet må medh alfvar hämmad och förekommen blifva, villie vi icke allenast dem, som medh sådan öfverdådighet beträdas, alfvarligen och *exemplariter* straffa låta uthan och hermedh både tillåtom och alfvarligen befallom dem, som på vacht stå, antingen af vårt garde eller af staden, att dhe, när någon dem öfverfaller eller dem, då dhe oliudh, tråtor och tumulter om nattetidh sökia at hindra och afvärja, medh hugg och slagh möter och emothsträfver, skola då skiuta skarpt på dem, som framherda i sit onda upsåth och intet villia på giordh åthvarning rätta sigh, och om någon olycka dem samma händer antingen till dråp eller såramål, då skall vachten aldeles derföre hollas fri och otilltalt och alle dhe, som medh varit och icke strax gådt derifrån, anses lika som delachtige i straffet, som derpå föllier, fast dhe ingen skada eller anfall på vachten giordt hafva, hvilket vi villie, at I uthaf predikstolerna här i staden låta publicera, på dhet alle måge vetha denne vår alfvarsamme förordning, som länder till alle våre trogne undersåtares beskyd och säkerhet, och sedhen tillräckna dhe sigh sielfve, om dhe af olydno och mothvillia råka hereffter i någon lifsvåda, olycka och olägenhet. Hvarmedh förrettes det oss lender till nådigst behagh. Och vi befalle eder Gudh altzmechtig synnerligen nådeligen. *Datum* Stockholm den 26 *junii* år 1682.

Carolus.

E. Lindschiöld.

Cum originali concordare vidi.

Hind. Larson
Civ. stock. not.

205. Karl XI:s bekräftelse på sin donation till staden af viss plats vid Norrmalms tullport. Stockholm den 28 september 1682.

Original på papper i Stockholms rådhusarkiv: *Kongl. bref till magistraten i original VI.* — Spår af sigill.

Vi Carl medh Gudz nåde Sveriges, Giöthes och Vendes konung, storfurste till Finland, hertig uti Skåne, Estland, Liffland, Carelen, Bremen, Verden, Settin-Pommern, Cassuben och Venden, furste till Rügen, herre öfver Ingermanland och Wissmar, så och pfaltz-grefve vid Reihn i Beijern, till Gülich, Clewe och Bergen hertigh giörom vittterligit, at såsom vår reductionscommission hafver igienom dess fattade resolution daterat den 9 *augusti* sidst framledne förklarar, det böre likmätigt 1680 års riksdags besluth under oss och cronan med 1681 års ränta Stockholms ladugårdar och alle deres af ålder tillydande tillhörigheter vederkiennas, doch de som innom stadzens staquet dragne äre lemnadt till vårt nådige godtfinnande, huruvida de ifrån staden separeras måge, ibland hvilcke tillhörigheter rächnas och skattas uthmarcken ifrån gamble ladugården alt in till Brunsvikstullen uthom diurgårdzgiärdzgården och det, som vi effter magistratens ingifne delineation till stadzens utvidgande den 27 *octobris* 1670¹ nådigst donerat och då varande öfverståthollare beordrat borgmestare och råd för dem, som bygga villia staden till heder och prydnadt, såsom och till at så mycket bättre facilitera stadzens omkostnad med staqueternes fullbordan och vidmachthollande immittera och inrymma, altså och emädan staden vid så fatte saker icke kan med någon trygg- och säkerhet den dessein, som h. M:t vår högtärade salig herr fader har giöra låtit med en gata dirigerat åth 3 Croner, till sin tillbörlige fullbordan bringa låta, med mindre öfver sielfve donationen erhålles vår nådige confirmation och stadfestelse, dy hafvom vi till vidare continuation af den nådige benägenhet, våre förfäder altid förklarar och dragit hafve för denne vår residencestadz flor och förkofring, dertill gierna samtyckt och bejakat och altderföre hermed och i krafft af detta vårt öppne bref nådigst unne och confirmere denne vår residencestadh hela den platsen utanför den gamble linien ifrån ladugården till Norremalms tullport effter magistratens *anno* 1670 ingifne

¹ Se N:o 165.

delineation, som vi då till dess så mycket bättre utrymme i nåder gifvit och under magistratens disposition her till dags lemnat hafve, så at hvad derunder med rätta begripes och förstås kan och bör skall stadzens magistrat oturberadt och oqvält nu och i tillkommande tider få behålla och till stadzens gagn och nytta det bästa de kunne och gitta bruka och förbättra. Det alle som vederböre hafve sig hörsammeligen at effterrätta. Till yttermera visso hafve vi detta med egen hand underskrifvit och vårt kongelige secret bekräfta låtit. *Datum* Stockholm den 28 septembris anno 1682.

Carolus.

E. Lindschiöld.

206. Karl XI:s bref till öfverstemarskalken med befallning att tillhålla djurvaktaren å Djurgården och andra vederbörande att icke hindra stadens fiskare att begagna fiskevattnet kring Stockholm. Stockholm den 1 december 1682.

Riksregistraturet 1682, november—december, fol. 277. Tryckt i *Stiernmans Commerceförordningar* IV, sid. 521.

Till öfverste marskalken om Stockholms stadz fiskerien.

Carl etc. Vår synnerlige ynnest och nådige benägenhet med Gudh alzmechtigh, troman, rådih och öfverste marskalck. Vi hafve uthaf åthskillige så väl gamble som nyiare oss underdånigst företedde privilegier med nåder sedt och förnummit, at staden Stockholm har varit både van och berättigadh i alle tider at låta dess fiskiare nyttia fiskievatnet her kring om Stockholm, så i saltom siö som färskom, och befalle eder fördenskull hermed nådeligen, at I tillhållen vederbörande, serdeles diurvachtaren her i diurgården och andre flere, som hafva dersammastädes någon opsicht, at dhe låta stadzens fiskiare obehindrade åthniuta denne stadzens urgamble rättighet, doch så at dhe intet fiskia i mynningen af Husareviken, der som katzarna stå, efftersom tillförende är händt, at derigenom

någre hafva fått tillfälle at taga fisk uthur sielfva katzarna. Hermed förrättes det oss till nådigt behag länder, och vi befalle eder Gudh alzmechtig synnerligen nådeligen etc.

Carolus.

E. Lindschöld.

207. Karl XI:s resolution på borgmästares och råds supplik angående inkvarteringen. Stockholm den 2 januari 1683.

Original på papper i Stockholms rådhusarkiv: *Kongl. bref till magistraten i original VI.* — Sigill (se under N:o 143) under konungens namnteckning. Tryckt i *Stiernmans Commerceförordningar IV*, sid. 523.

K. M:tz nådigste resolution och förklaring upå dhess trogne undersåthares, borgmestare och rådhs här i Stockholm, underdånigst insinueradhe supplique angående inkvarteringen, gifven dhen 2 *januarii* 1683.

Såsom k. M:t med nåder erkänner dhen underdånige tro- och villighet, som dhess trogne undersåthare, borgmestare och rådhs samt borgerskapet, efven som vid alle andra tillfällen så iemväl vid inkvarteringen af k. M:tz hofstat och lifguardie samt artillerie-, stall- och jägeristaten betygat hafve, altså är k. M:t uti anseende dhertill uti nåder gerna benägen bemälte dhess trogne undersåthare dhervid all giörlig lisa och lindring at låtha vederfaras, efftersom och till föllie dheraf k. M:t sig upå dheres dherom ingifne underdånige puncter och desiderier således nådeligen hafver velat förklara som föllier:

1. K. M:t finner billigt, at dhe af borgerskapet, som kunna gifva sådane husrum, som dhen inkvarterade billigen bör och kan vara tillfredz med, intet måtte påbördas penningar dherföre at uthgifva, efftersom och k. M:t i nåder tillåter, at dher någon sådant disputeres, då dhensamme sig hos öfversten kan angifva och besvära, och om öfversten sådant intet retta vill, kan han sedhan dhermed hos k. M:t inkomma.

2. Sedhan hvadh vidkommer at en viss lindrigh och dregeligh taxa (som dhen befinnes nest för senaste kriget hafva varit) för

dhem, hvilcke med penningar betales, måtte författas, så vill k. M:t, at herr öfverståhållaren iempte öfversten och borgmestaren tråda tilhopa och tillse, huru dhe sig best häröfver förena kunna, och finner k. M:t i dhett öfrige oskiäligt, at någre quarterspenningar af borgerskapet tages, velandes och fördhenskull, at sådhant hedan effter intet ske måtte.

3. Sammaledes är k. M:t:z nådigste villia, at dhe, som sielfve med hus och gårdar finnes försedde, af hvadh vilkor dhe och vara kunne, så under hofstaten som lifgardet, intet böra hos borgaren niuta quarter, emedan dhe uthan dhess väl pröfves vara behåldne och kunna komma till retta.

4. Att hvar och en person som niuter quarter må för större richtighet skull vid namn nämpnas, dhetsamme vill k. M:t till herr öfverståhållaren hafva remitterat, så at han tillika med magistraten sådant effterser.

5. Och finner k. M:t elliest billigt, at dhe, som i stadhen hafva nyttan af en borgerlig näring, ochså måste vara delachtige uti dhen lasten, som inquarteringen med sigh hafver; doch vill k. M:t dheriempte, at herr öfverståhållaren och öfversten samt magistraten först sig dherom förena, hvadh som för borgerlig näring bör hållas.

6. Ytterst så är och k. M:t:z nådigste villia, at dhen, som befinnes vara af dhe vilkor, at han i forna tider effter kongliga förordningar intet hafver kunnat niuta quarter, sådant icke heller nu må åthniuta förutan regimentzofficerarne, som måste gå k. M:t med dheres upvachtning tilhanda. Förblifvandes k. M:t uti dhett öfrige dhess trogne undersåthare, borgmestare och råd samt borgerskapet, medh dhess konglige nådhe bevågen. *Datum ut supra.*

Carolus.

H. Hoghusen.

208. Karl XI:s ytterligare resolution på borgmästares och råds supp-
lik angående inkvarteringen. Stockholm den 24 mars 1683.

Riksregistraturet 1683, mars—april, fol. 286—288. Tryckt i *Stiernmans Commerceförordningar* IV, sid. 558.

K. M:tz nådige resolution och förklaring uppå dess trogne undersåtares, borgmestare och råd h här i Stockholm, insinuerade underdånige ansökiande angående inkvarteringen, daterad Stockholm den 24 *martii* 1683.

1. Såsom k. M:t i nåder förnimmer, huruledes i fölie af des nådige resolution af den 2 *januarii* nestledne¹ k. M:tz råd h herr öfverståthållaren och generallieutenanten, öfversten af guardet och borgmestare och råd h här i staden Stockholm hafva varit sammanträde angående inkvarteringen och ibland annat, hvad som egenteligen för borgerlig näring skal hållas, på det de samme, som sådant idka, måge concurrera uti den lasten, som borgerskapet igenom inkvarteringen hafver, altså hafver k. M:t vederbörande til efterrettse sig således härutöfver nådeligen velat förklara, at under borgerlig näring bör förstås alt bryg- och bakeri samt krög- och skenkeri til salu, iemväl och alt hökeri samt handvercks idkande, eftersom och fördenskul alle the, som någotthera af sådant bruka, til fölie deraf efter k. M:tz ofvanbemälte resolutions 5:te punct måste komma borgerskapet til en almän lisa och lindring vid inkvarteringen, men icke dhe, som allenast till deras egit behof och för sig sielfve något arbeta.

2. Skulle också en eller annan af k. M:tz garde finnas, som hade lärdt något handverk och åstundade dhett samma at idka, så bepröfvar k. M:t skäligh, at slike handverkare måge hos någon mestare den tiden, han icke någon tjenst giöra måste, arbeta emot betalning, och at mestarne af embetet med sådane om deras arbete och betalning deröfver sig förena, på det såmedelst borgerskapet des näring icke måtte betagas och de, som under guardet något handverk veta, kunna vara om arbete och förtienst försäkrade; doch skall dermed eliest dem af guardiet stå fritt till at obehindrat hugga med yx och timbra, iemväl med dragande och bärande vid bron och annorstädes sökia deras förtienst och nytta.

¹ Se N:o 207.

3. Hvad eliest de besværen vidkommer, som borgerskapet sig beklaga at hafva utaf inqvartering och serdeles de inqvarteringspenningar, som de uthgifva måste, så lærer förmodeligen borgerskapet ingen ringa lindring hafva förmedelst k. M:tz för detta utgifne resolution, att de, som sielfve äga hus, intet böra niuta någre kvarterpenningar, hafvandes k. M:t iemväl än ytterligare nådigst hermed velat förordna, at vid den händelsen, at en eller annan af borgerskapet sielfve intet hade nödige rum för den inqvarterade, densamma då må lega och hyra rum för honom hos någon annan och med honom deröfver på bästa sättet som kan sig förena och sedan icke heller vara förpligtad kvarterpenningar till den inqvarterade utan till den, hos hvilken han kvarteret för honom legt hafver, at betala, hvarigenom och förmodeligen svårheten af taxan lærer kunna hindras, eftersom quarterspenningarne icke behöfves at uthgifvas efter den inqvarterades förslag och begäran utan eftersom den, upå hvilken inqvarteringen är anvist, kan accordera med den, som i förslag kan komma i hans ställe inqvarteringen at emottaga. Sedan vill och k. M:t ej eller, at de inqvarterades folk och drengiar något serdeles kvarter består, finnandes iemväl icke nödigt, at någon niuter något stallrum än then, för hvilken hästar består, nembligen capitein en häst för sig och en för en tienare, doch så at där capiteinen inga hästar hafver, han ej heller något stallrum niuter, som och de öfrige af officerare, för hvilke aldeles inge hästar bestådde blifva, inge frie stallrum skole hafva at åtniuta. För det öfrige refererar k. M:t sigh i nåder uppå merbemälte dess förre utgifve resolution, hvilken tillika med denne k. M:t nådigst vill hafva committerat dess råd och öfverståhållare behörigen at handhafva och verkställa, så at borgerskapet heremot icke något förfång sker och tilfogas, och förblifver dess trogne undersåtare, borgmestare och rådh, till ett sluth med dess kongliga nåde bevågen. *Datum ut supra.*

Carolus.

H. Hoghusen.

209. Karl XI:s erkännande af magistratens rätt att med hedersgåfvor ihågkomma dem, som arbetat för stadens bästa och förkofring. Stockholm den 5 januari 1684.

Original på papper i Stockholms rådhusarkiv: *Diverse konungabref*. — Sigill (se under N:o 143) under konungens namnteckning. Tryckt i *Stiernmans Commerceförordningar* IV, sid. 582.

Vi Carl medh Gudz nåde Sveriges, Giöthes och Vendes konung, storfurste til Finland, hertigh uthi Skåne, Estlandh, Liflandh, Carelen, Bremen, Verden, Stettin-Pommern, Cassuben och Venden, furste till Rügen, herre öfver Ingermanland och Wissmar, så och pfaltz-grefve vid Rhein i Beijern, til Göllich, Clewe och Bergen hertigh etc. giörom vitterligit, att emedan våre trogne undersåtare oss elskelige borgmestare och rådih här i vår residentzstadh Stockholm hafva i underdånighet gifvit tilkenna, hurusåsom altidh varit hos dem vanligt en och annan, som staden och dess allmenne bästa har sökt at gagna och befordra, serdeles dheras förmän och våre dem tillförordnade öfverståthållare, med något tacksamhetzteckn årlig att ihugkomma, det dhe jämväl finna sigh nu så villige som skyldige emot för tiden varande öfverståthållare att visa, men fruchta, att sådant torde bli dem til någon egenvillighet räknat och framdeles til gravation fördt, altså hafva dhe underdånigst sig förfrågat, om icke dem så väl som alla andra städers magistrater må vara tillåteligit dem, som til stadzens bästa och förkåfning något arbete och uthrätta, med någon hedersgåfva och vedergelning derföre att ihugkomma, hvarpå vi hafve i krafft af detta vårt öppne bref nådigst godt funnit oss således förklara, att vi intet vilje betaga magistraten här i staden den rätt och frihet, som här tilförende varit och än hos andre städers magistrater är både brukelig och tillåtelig, at ärte sigh på stadzens vegnar tacksamme emot dem, som för det allmenne stadzens bästa något besvär hafva och til dess tjenst något godt uthrätta, serdeles dheras förman, hvars skiälige fordelar vi intet vilje honom betaga eller giöra hans vilkor i denne måttan sämbre än dhe förras. Men likväl bör sådant alt med den varsamhet ske, att dhe betiente vid staden intet komma dherigenom til att lida någon brist på sin lön effter den stat, vi sidst för dem underskrifvit hafve, eller dhe medel, som til annan stadzens oundvikelige tarf och tjenst fordras, til slike föräringar så angripas och användas, att *publicum*

dherigenom tager någon merkelig stor skada; icke heller att borgmestare och råd h understå sigh sins emillan att giöra någon slik uthdelningh och skiänkia hvar annan inbördes, hvarunder likväl intet bör förstås hvad dhe effter gammalt bruk hafva til dhe fattigas hielp och understöd h i dheras stora trångmål af christelig varkundsamhet varit vane och såsom magistratzpersoner befogade en och annan af stadzens betiäntes änkiör och faderlösa barn att förinna. Hvareffter alle som vederböre hafva sigh hörsamligen att effter rätta. Til yttermera visso hafve vi detta med egen handh underskrifvit och medh vårt kongl. secret bekrefta låtit. *Datum* Stockholm dhen 5 *januarii* 1684.

Carolus.

E. Lindschiöld.

210. **Karl XI:s** bref till öfverståthållaren angående fattade beslut till handels och skeppsfartens upphjälpande i riket. Stockholm den 2 maj 1684.

Original på papper i Stockholms rådhusarkiv: *Kongl. bref till magistraten i original VI*. — Sigill saknas. Å brefvet antecknad: *Insin. den 2 maii 1684 och blef den 3 dito i herr underståthållarens närvaro opläsit på rådhestugan*. Ett till kommerskollegium ställdt likalydande bref tryckt i *Stiernmans Commerceförordningar IV*, sid. 588.

Carl med Gudz nåde, Sveriges, Götes och Vendes konungh, storfurste till Finland, hertig uti Skåne, Estland, Lifland, Carelen, Bremen, Verden, Stettin-Pommern, Cassuben och Venden, furste till Rügen, herre öfver Ingermanlandh och Wissmar, så och pfaltzgreffe vidh Rhein i Beijern, till Gülich, Clewe och Bergen hertigh etc.

Vår synnerlige ynnest och nådige benägenhet med Gudh altzmechtigh, vår troman, råd h, herr öfverståthållare och general-lieutenant. Såsom vi utaf eder underdånigste skrifvelse af den 27 *februarii* med särdeles nådigt nöije försport hafve, dhet våre under-såtare med underdånig vyrdnat och tackseijelse erkiänna dhen nådige förordning, som vi till deras handels och skeppsfarts upkombst

giort hafve, förmedelst hvilken dhe sådane friheter och förmåner på deras skepp och farkostar åthniuta måge, som vår commercietractat med generalstaterne af dhe förenade Nederlanden kan tillåta, altså hafve vi och nådigt uptagit dhe ytterligare påminnelser, som till undersåtarnes handels och skeppsfarts befrämjande hos eder äre angifne vordne och I hos oss i underdånighet andragit hafve, hvaruti såsom våre trogne undersåtare åstunda och begiära, det vi ännu nermare desse tillåtelige friheter specificera, såsom och öfver ett och annat, som dhe i sine memorialer underdånigst föreslå, vår nådige villie förklara täcktes, altså hafve vi för gott funnit förmedelst dhetta vårt nådige bref och svar till eder att gifva tillkiänna och förordna, såsom vi och hermedh tillkiänna gifve och förordne, 1. att våre undersåtare skole herefter åthniuta på sine skepp alle dhe friheter och förmåner för dhe främmande, som dhe för än friheten på dhe monterade skeppen år 1679 blef indragen värckeligen effter förre konglige förordningars innehåldh till deras handels och skeppsfarts förkåfring åthniutit och och nyttiat hafva, dock så att dhen emellan oss och generalstaterne af dhe förenade Nederlanden uprättade commercietractat må ochså behörigen i acht tagas och efterlefvas. 2. Ty skole våre undersåtares munterade köpmansskepp behålla och åthniuta öfver hela Sveriges rike och storfurstendömet Finlandh all den åthskildnat och förmån i tullen för dhe fremmande skeppen, som tulltaxan daterat den 15 *decembris* år 1667 och år 1668 i trycket uthgången innehåller, på hvadh vara dhet och må vara, så att den åthskildnat, som i bemälte taxa finnes vara införd emellan den förste eller så kallat helfrie och den tredie eller ofrie columnen på hvar och en varu i synnerhet, skall och herefter under varande commercietractat blifva fast och ständig. 3. Och hvad våre undersåtares omonterade skepp anbelangar, så skole och dhe åthniuta dhen förmån och åthskildnat i tullen för dhe varur på dhem föras, som åfvanbemälte tulltaxa på hvar vara i synnerhet emellan dhen andre eller halffrie och dhen tredie eller ofrie columnen innehåller, allenast att fyra slags varur undantages effter åfvanbemälte commercietractats 7 artikel, som äro trä, spannemål, bäck eller tiära och aska, på hvilke varur dhen åthskildnaden bör achtas emellan halffrie och ofrie skeppen, som 1659 års tulltaxa uthviser, och på dhet dhe traffiquerande må noga blifva underrättade, huru stor dhenne åthskildnaden är och huru dhen skall räcknas, särdeles för dhe varur, på hvilke tullen effter åfvanbemälte commercietractat blir något ändrat, så skall vårt förordnade commercieråd h åligger

dhensamme uträckna och tullcontoren tillställa, alle som vederbör till reglement och effterrättelse, 4. varandes vår nådige villie, att desse åfvanbemälte friheter och förmänner på våre undersåtares skepp för dhe främmandes således som åfvanbemält är fullkommeligen återställas skole på hvad varur dhet och må vara. Dhet rätte ögnemålet med dhe monterade skeppen är fuller, att undersåtarne må således dhem byggia låta, att dhe till lastdragande effter hvars och ens handels och navigations beskaffenhet, särdeles till saltförandet, må giöras beqvämmelige, men emedan dhe therhos och i conformitet med commercietractaten måste vara bygde till en behörig defension, 5. ty är vår förordnade commercieråd nådigst anbefallat vordet att hafva derpå inseende, skeppen visitera låta och dhem behörige vittnesbördh meddela, hvareffter dhe sedan effter dheras beskaffenhet dhe behörige friheterne vid tullcontoren skole åthniuta. 6. Emedan vi och förnimme, att våre undersåtare ei äre nu vid tiden med så många skepp, så omonterade som monterade, försedde, som till handelens och skeppsfartens fortsättiande nödige pröfvas och att dhet ei heller för dhem är möjligit och giörligit så många uti en hast här i riket upslå och byggia låta, ty vele vi nådigst effterlåtut hafva, att dhe skole ochså niuta friheterne på dhe skepp, som dhe inom tre års förlåpp ifrån dhetta brefs *dato* uthrikes sig byggia låta eller sig tillhandla, nembligen helfriheten på dhe monterade och halffriheten på dhe omonterade. 7. Vi hafve desslikess hermed velat nådigst förordna, att våre undersåtare af bürgerskapet, som reda i skepp, icke skole för en sådan handell och hvad deraf hänger någon bürgerlig tunga underkastade vara. Och på dhet våre undersåtare må så mycket mer animeras till skeppsrederier, så hafve vi nådigst resolverat, att dhe, som reda i skepp och hafva någre liquiderade fordringar antingen för sine egne eller för andre våre undersåtares skepp, som i sidste örlog till vår och riketz tienst och behof tagne äre och undersåtarne ei hafve igenbekommit, skole effter hand och forderligen komma till deras betalning på sådant sätt, som vederbörande uti vårt statscontoir kunna förnimma. 8. Ytterligare hafve vi ochså till handelens och navigationens förfordring för gott funnit att lindra tullen på någre vissa varur, särdeles på salt, franskt vin och messingstrå, hvarom vi vår nådige befallning till vårt commercieråd afgå låte, således nembligen att för saltet blir fritullen 20 öre sølfvermynt på tunnan, halffri 28 och ofri 36 öre sølfvermynt, så att kiöpmännerne skole fuller vara skyldige att betala tullen i penningar, dock att oss skall förbehållit vara at taga halfparten